

גב' רונית ארגמן - סוגיות אתיות ביעוץ ובחינוך למיניות בחינוך המיוחד (סיכום: דן פולק)

חלק ניכר מעבודתנו מעורר קונפליקטים ברמה האתית, המקצועית, המוסרית וכיו"ב. אתיקה עוסקת בערכים, תפיסות, עקרונות ותאוריות על הדרך הנאותה להתנהג (גוטמן 2001).

אתיקה מקצועית :
כלפי הלקוחות – תלמידי ביה"ס והוריהם ; כלפי תפקידי בביה"ס ; כלפי עמיתים לעבודה ; כלפי המעסיק (הנהלה, ומשה"ח) ; כלפי המקצוע עצמו – תחומי ההתערבות אליהם הוכשרתי, תוך הכרה במגבלות ההכשרה.

עקרונות אתיים :
1. עיקרון ההטבה – לעשות את הטוב והמועיל ללקוח ; 2. עיקרון ההימנעות מגרימת נזק ;
3. עיקרון הצדק – לכבד כל אדם ; 4. עיקרון העצמאות האוטונומיה, גם עבור מוגבלים, מדבר על זכות המטופל לקבל החלטות לגבי עצמו.

מודל ה-plissit :
רמה 1 – לגיטימציה- רשות להיות יצור מיני ולממש מיניות.
רמה 2 – מידע מוגבל – הרחבת הידע, ניסיון לתקן ידע קיים ומעוות. הפרכת מיתוסים. מתאים לעבודה בקבוצות.
רמה 3 - ייעוץ מיני ממוקד – מכוון לפתרון בעיה אישית ספציפית, בדרך כלל בהתערבות ממוקדת קצרת מועד ואשר אינה דורשת התערבות טיפולית מעמיקה ומורכבת.
רמה 4 – טיפול מיני – בבעיות מורכבות ולאורך זמן.

שאלה : מה אנו עושים בבי"ס? נותרת בינתיים כשאלה.
חינוך מיני על מנת שכל פרט יוכל, במידת האפשר, להגיע להחלטות מודעות ביחס להתנהגות המינית ואורח החיים הרצוי לו, ולממש אתם באופן בטוח ומספק.

התאמת סביבה בחינוך המיוחד :
עיבוד עמדות ותפיסות של הסביבה שינוי התנהגות של דמויות מטפלות ; מתן אפשרות לעצמאות, התנסויות שונות וקבלת החלטות ; התאמה פיזית של הסביבה.
הנחת יסוד : הזכות לחינוך מיני היא זכות של כל ילד ומתבגר ללא קשר לנכות פיזית או אחרת (ע"פ הצהרת האו"ם).

ערכים מתנגשים :
• דוגמא 1: תלמיד בן 13, הלוקה בשיתוק מוחין, והוריו מתנגדים להשתתפותו בשיעורי החינוך המיני.

קונפליקט בין זכותו של התלמיד, לבין הנאמנות להוריו, שגם הם קליינטים שלנו ?
קונפליקט בין התרומה שעשוי להיתרם התלמיד אם ישתתף, לבין נזק אפשרי עבורו בשל התנגדות משפחתו.

• דוגמא 2: תלמידה בת 9 עם לקויות למידה מורכבות, פונה ליועצת ומבקשת לספר לה סוד (מבקשת הבטחה שלא תספר). מספרת על נגיעות בהסכמה בינה לבין תלמיד אחר בן כיתתה ובן גילה, במוסתר, תוך הנאה הדדית.
קונפליקט בין שמירה על סודיות ובין הנאמנות למשפחה ולמדיניות בית-הספר.

• דוגמא 3: תלמיד בן 20 עם הפרעות בתקשורת, המודע לסיכונים הקיימים בצריכת מין קנוי, ומחליט בכל זאת לבקר אצל נערות ליווי, ולעיתים ללא שימוש בקונדומים.
קונפליקט בין החובה להגן עליו, לבין זכות הפרט לקבל החלטות על חייו, על התנהגותו המינית והנאתו המינית.

• דוגמא 4 : שני תלמידים מתבגרים, בני 17, עם פיגור שכלי קל, "נתפסו" מקיימים מגעים מיניים בהסכמה בשירותי בית-הספר.

קונפליקט בין ערכים אישיים של אנשי צוות שונים הרואים בהתנהגות מינית הומוסקסואלית התנהגות אסורה על-פי ערכי דת ובין מסרים פלורליסטיים אוניברסאליים, המכבד זכותו של כל פרט לבחירה אישית והעדפה אישית.

• תלמיד בן 14 עם פיגור קשה וסיעודי מנסה להתחכך ולאונן על ידה של הסייעת בעת החלפת חיתולים.

קונפליקט בין הזדהות עם צרכיו של התלמיד להנאה מינית ובין תפיסות אישיות את המוגבלות כ לא מינית.
קונפליקט לגבי תפקידו של הצוות בסיוע לתלמיד (האם אני נכנס למקום המלמד ומאפשר סיפוק מיני לתלמיד שמתקשה להגיע לכך?).

התערבויות לצמצום הקונפליקטים :

- פיתוח מדיניות בית-ספרית והקמת צוותי חשיבה מערכתיים רב-מקצועיים.
- הבחנה ברמות התערבות שונות בתחום המיני ועירוב אנשי מקצוע שונים בהתאמה לצרכים ולקשיים שמתעוררים.
- הכשרת אנשי מקצוע בתכניות מסודרות לחינוך מיני, הכוללות עיבוד תפיסות ועמדות.
- פיתוח בקרה על תכניות הלימוד בביה"ס (בקרה פנימית ובקרה חיצונית).
- ניהול שיח פתוח בנושאים ערכיים בין מרכזי התכניות וצוות ביה"ס והורים.
- חיזוק התפקיד של ההורים כמחנכים והעצמתם, והדגשת ייחודו של תפקיד ההורה מול ייחודו של תפקיד ביה"ס.
- פיתוח גישה פרו-אקטיבית לחינוך מיני כלפי התלמידים, המעודדת שיח מתמשך בנושאים מיניים תוך הדגשת ההיבטים הערכיים והתפיסתיים.